

findes mængdemæssige begrænsninger i importen af forskellige varegrupper i de fleste lande, der har underskrevet GATT-aftalen. Mængdemæssige restriktioner praktiseres også af EF mod lande udenfor, f. eks. af tekstilvarer, landbrugsvarer og stål.

9. *Hvad er protektionisme?*

I diskussionen om de betalingsbalanceproblemer, der plager en stor del af landene i den kapitalistiske verden under den nuværende krise, er det ofte blevet fremhævet, at det ville være en ulykke, om resultatet blev en almindelig handelskrig og en radikal indskrænkning i verdenshandelen, således som situationen var under verdenskrisen i 30'erne. En sådan radikal indskrænkning i verdenshandelen ville – siges det – forværre den økonomiske krise og gøre det vanskeligt at skabe et nyt almindeligt økonomisk opsving i den kapitalistiske verden.

I denne sammenhæng må det stå klart, at en sådan handelskrig allerede er i fuld gang, især som en kamp mellem de tre store centre i den kapitalistiske verden: USA, EF og Japan. Denne handelskrig er ikke blot et spørgsmål om direkte og indirekte importrestriktioner, således som de som nævnt allerede praktiseres i vidt omfang, men også et spørgsmål om en konkurrence om, hvem der ved en hård lønpolitik kan presse produktionsomkostningerne længst ned og dermed eksportere sin arbejdsløshed. Et bizart udslag af denne form for handelskrig var den spekulation, der med støtte fra den amerikanske regering er gennemført siden efteråret 1977 i en revaluering af den japanske yen. Spekulationen mod yen'en medførte, at den steg voldsomt i forhold til den amerikanske dollar. Resultatet var en væsentlig fordyrelse af de japanske eksportvarer og dermed krise for store dele af japansk industri. Baggrunden for spekulationen var det store amerikanske underskud på betalingsbalancen i 1977.

Det er interessant historisk at betragte, hvorledes kampen for frihandelen har været en kamp mellem de ledende imperialistiske magter. Da England i sidste århundrede var den ledende kapitalistiske stat, var englænderne de fremmeste fortalere for frihandelen. Det var en ideologi, der var skræddersyet til det formål at åbne markeder verden over for den ekspanderende engelske industri. Det var altså ikke en kamp om ædle principper,

men om markeder og profit. Og englænderne nøjedes ikke med at agitere for frihandelen, de fremtvang den ofte med magt, således som det skete i opiumskrigen mod det svage kinesiske kejserdømme. Mindre held havde den engelske industri i kampen for at trænge ind på de beskyttede amerikanske, tyske og franske markeder. Da USA efter den 2. verdenskrig stod som den kapitalistiske verdens ubestridte leder, var det USA, der var fremmeste fortalere for frihandelen. Formålet var at åbne markederne i Vesteuropa, i Japan og kolonierne og de tidligere kolonier for den amerikanske industri. Således var en afvikling af handelsrestriktionerne en af betingelserne for den såkaldte Marshall-hjælp efter verdenskrigens afslutning. Nu hvor USA ikke længere er den kapitalistiske verdens ubestridte leder, er den amerikanske kapitals holdning til frihandelen mere tvetydig, som det er fremgået af det foregående. Nu er det især Vesttyskland og til dels Japan der benytter frihandelsideologien i deres kamp for at erobre nye markeder rundt omkring i verden.

Anker Jørgensen har som repræsentant for den danske regering flere gange ved EF-topmøder talt for, at de kapitalistiske lande ved en fælles ekspansiv politik skulle skabe et nyt internationalt økonomisk opsving. Dette er endnu ikke sket. En af årsagerne hertil har vores hjemlige såkaldte økonomiske vismænd såmænd fået øje på i deres forårsrapport 1977: krisen og betalingsbalanceunderskuddene er et led i magtkampen mellem de ledende kapitalistiske lande. Der er skam mange gode grunde til, at Vesttyskland ikke fører en aktiv politik mod arbejdsløsheden til trods for, at det har et komfortabelt overskud på betalingsbalancen. Krisen har nemlig ført til en kraftig styrkelse af Vesttysklands stilling, så det nu står helt klart som den ledende økonomiske magt i EF.

Når man diskuterer for og imod protektionisme (beskyttelse af den nationale økonomi), må man altså gøre sig klart, at det er et særdeles vidt begreb. Også den reallønsænkningspolitik, der føres eller forsøges ført i de fleste kapitalistiske lande, er i virkeligheden en form for protektionisme. Dette kan vi illustrere med Danmarks ekspempel. Betalingsbalanceunderskuddet var på ca. 11 mia. i 1977 og forventes at blive kun en anelse mindre i 1978. Dette underskud forsøger regeringen at nedbringe ved en reallønsænk-